

**Wymagania edukacyjne na poszczególne stopnie szkolne przedmiotu „Historia i terażniejszość” poziom podstawowy
dla klas 2 I Liceum Ogólnokształcącego im. Generała Józefa Bema w Ostrołęce**

Klasa 2 – ocena śródroczna

Wymagania na poszczególne oceny				
Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobłą, oraz:	Ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
I. ŚWIAT I POLSKA W LATACH 1980–1991				
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze problemy gospodarcze Polski na przełomie lat 70. I 80. XX w.; • wymienia przykładowe postulaty strajkujących robotników z sierpnia 1980 r.; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Lech Wałęsa, Tadeusz Mazowiecki • wymienia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego; • wymienia przykładowe ograniczenia nałożone na obywateli w czasie stanu wojennego; • wymienia przykładowe represje władz wobec społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; • zna i wyjaśnia pojęcia: Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego, internowanie, godzina milicyjna, • wie, kim był gen. Wojciech Jaruzelski, i przedstawia jego historyczną rolę • charakteryzuje kryzys gospodarczy w ZSRS i krajach bloku wschodniego; • charakteryzuje kryzys społeczny w ZSRS; • zna i wyjaśnia pojęcia: bumelant, amnestia, indoktrynacja • wymienia reformy wewnętrzne przeprowadzone w ZSRS przez Michaiła Gorbaczowa; • przedstawia relacje między ZSRS a Stanami Zjednoczonymi za rządów Michaiła Gorbaczowa; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postulaty strajkujących robotników z lipca i sierpnia 1980 r.; • dzieli je na polityczne i ekonomiczne; • wymienia postanowienia porozumień sierpniowych; • zna i wyjaśnia pojęcia: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, porozumienia sierpniowe; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Anna Walentynowicz, Bronisław Geremek, Mieczysław Jagielski • charakteryzuje ograniczenia nałożone na obywateli w czasie stanu wojennego; • przedstawia represje władz wobec społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; • wymienia przykładowe formy oporu społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; • wyjaśnia, jaką rolę odgrywała militaryzacja niektórych zakładów pracy i środków masowego przekazu; • zna i wyjaśnia pojęcia: Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego, Tymczasowa Komisja Koordynacyjna, pacyfikacja kopalni „Wujek”; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: gen. Czesław Kiszczak, Jan Dobraczyński, Jerzy Popiełuszko 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację gospodarczą w Polsce w 1980 r.; • wyjaśnia rolę Międzyzakładowych Komitetów Strajkowych w rozmowach strajkujących robotników z władzami; • przedstawia konsekwencje zawarcia porozumień sierpniowych; • zna i wyjaśnia pojęcia: „przerwy w pracy”, karnawał „Solidarności”; • wie, kim są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Bogdan Borusewicz, Andrzej Gwiazda, Bogdan Lis • przedstawia stosunek PZPR do „Solidarności”; • charakteryzuje formy oporu społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; • przedstawia rolę i działania Kościoła po wprowadzeniu stanu wojennego; • przedstawia reakcję państw zachodnich na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: prowokacja bydgoska, „Solidarnść Walcząca”; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: płk Ryszard Kukliński, Józef kard. Glemp, Władysław Frasyniuk, Kornel Morawiecki • wyjaśnia przyczyny wyścigu zbrojeń na początku lat 80. XX w.; • wymienia przykładowe organizacje opozycyjne w krajach bloku wschodniego; 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, które z postulatów robotniczych z sierpnia 1980 r. były możliwe do spełnienia; • wyjaśnia, na czym polegała różnica między strajkami z sierpnia 1980 r. a wcześniejszymi wystąpieniami robotników; • przedstawia reakcję władz PZPR na porozumienia sierpniowe; • przedstawia znaczenie Posłania I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarnść” do ludzi pracy Europy Wschodniej; • zna i wyjaśnia pojęcie Niezależne Zrzeszenie Studentów; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Jan Olszewski, Lech Kaczyński • ocenia legalność i zasadność wprowadzenia stanu wojennego; • ocenia znaczenie powstania nielegalnych organizacji, w tym struktur „Solidarności” dla umacniania oporu społeczeństwa; • przedstawia reakcję ZSRS na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce; • przedstawia pomoc społeczeństw zachodnich i środowisk emigracyjnych dla Polaków w czasie stanu wojennego • charakteryzuje politykę władz ZSRS wobec ludzi, którzy się z nimi nie zgodzali; • przedstawia zasięg wpływów organizacji opozycyjnych w społeczeństwach państw 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, które z postulatów robotniczych z sierpnia 1980 r. były najbardziej niewygodne dla władzy i uzasadnia swoje stanowisko; • zbiera informacje o działalności NSZZ „Solidarnść” RI, lub NZS w swoim regionie; • przedstawia reakcję władz państw bloku wschodniego na Posłanie I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarnść” do ludzi pracy Europy Wschodniej; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Władysław Siła-Nowicki, Marian Jurczyk • ocenia, czy władze PRL, wprowadzając stan wojenny, osiągnęły zamierzone cele i przywróciły pełną kontrolę nad społeczeństwem; • zbiera informacje, jak wyglądały realia stanu wojennego w jego regionie • zbiera informacje o kontaktach polskich organizacji opozycyjnych z organizacjami opozycyjnymi w krajach bloku wschodniego; • porównuje wpływy organizacji opozycyjnych na społeczeństwo w Polsce i innych krajach bloku wschodniego • ocenia, czy Michaił Gorbaczow zrealizował cele swojej polityki i uzasadnia swoje stanowisko; • ocenia relacje między państwami

<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: pierestrojka, głośność’; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan, George Bush • wymienia problemy gospodarcze Polski w II połowie lat 80. XX w.; • wymienia przykładowe postanowienia Okrągłego Stołu; • zna i wyjaśnia pojęcia: Okrągły Stół, pluralizm, wybory kontraktowe; • wie, kim były /są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Lech Wałęsa, gen. Wojciech Jaruzelski • wymienia etapy przejmowania władzy przez opozycję w Czechosłowacji, na Węgrzech i w Bułgarii; • wymienia etapy procesu jednoczenia Niemiec; • zna i wyjaśnia pojęcia: Karta 77, aksamitna rewolucja, Fidesz, Trójkątny Stół, Okrągły Stół; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Václav Havel, Erich Honecker, Helmut Kohl • wymienia problemy gospodarcze Polski na początku lat 90. XX w.; • przedstawia założenia planu Balcerowicza; • przedstawia wyniki wyborów prezydenckich w 1990 r. • zna i wyjaśnia pojęcie plan Balcerowicza; • wie, kim jest Leszek Balcerowicz • zna definicję społeczeństwa obywatelskiego; • wymienia formy aktywności społecznej; • wymienia sektory działania organizacji w społeczeństwie obywatelskim; • zna pojęcia: społeczeństwo obywatelskie, referendum, organizacje pozarządowe • zna definicje demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny kryzysu gospodarczego w ZSRS i krajach bloku wschodniego; • charakteryzuje kryzys społeczny w krajach bloku wschodniego; • charakteryzuje relacje między ZSRS a Stanami Zjednoczonymi; • zna i wyjaśnia pojęcia: „imperium zła”, „gwiazdne wojny” • wyjaśnia, na czym polegały reformy wewnętrzne wprowadzane przez Michaiła Gorbaczowa; • przedstawia konsekwencje katastrofy elektrowni atomowej w Czarnobylu; • zna i wyjaśnia pojęcie uwłaszczenie nomenklatury • przedstawia problemy gospodarcze Polski w II połowie lat 80. XX w.; • wymienia działania podejmowane przez władze, aby przezwyciężyć trudności gospodarcze; • wymienia postanowienia Okrągłego Stołu; • zna i wyjaśnia pojęcia: Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, Komitet Obywatelski, • wie, kim był Alfred Miodowicz • przedstawia proces przejmowania władzy przez opozycję w Czechosłowacji, na Węgrzech i w Bułgarii; • wymienia przyczyny rozpadu ZSRS i Jugosławii; • wymienia etapy procesu rozpadu ZSRS i Jugosławii; • zna i wyjaśnia pojęcia: pucz, czystki etniczne, • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Borys Jelcyń, Giennadij Janajew • wyjaśnia, które problemy wynikały z polityki gospodarczej władz komunistycznych; • omawia społeczne skutki realizacji planu Balcerowicza; • zna i wyjaśnia pojęcia: transformacja, bezrobocie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postawy społeczeństw państw komunistycznych wobec władzy; • zna i wyjaśnia pojęcia: dysydent, azyl polityczny, Karta 77, Konfederacja Polski Niepodległej; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Aleksander Sołżenicyn, Andriej Sacharow • przedstawia wpływ reform w ZSRS na sytuację w krajach bloku wschodniego; • charakteryzuje politykę zagraniczną Michaiła Gorbaczowa; • wyjaśnia przyczyny zmian relacji między ZSRS a Stanami Zjednoczonymi za rządów Michaiła Gorbaczowa; • wie, kim był Mieczysław Rakowski • charakteryzuje próby przezwyciężenia trudności gospodarczych podejmowane przez władze; • przedstawia genezę Okrągłego Stołu; • przedstawia realizację postanowień Okrągłego Stołu; • zna i wyjaśnia pojęcia: gruba kreska, desygnacja, Obywatelski Klub Parlamentarny • wie, kim był Tadeusz Mazowiecki • wyjaśnia przyczyny wzrostu pozycji opozycji w krajach bloku wschodniego; • przedstawia proces obalenia Nicolae Ceaușescu w Rumunii; • wyjaśnia trudności związane z procesem jednoczenia Niemiec; • przedstawia proces rozpadu ZSRS i Jugosławii; • zna i wyjaśnia pojęcie Wspólnota Niepodległych Państw • wie, kim był Nicolae Ceaușescu • charakteryzuje proces prywatyzacji i reprivatyzacji; • wyjaśnia problemy i konsekwencje procesu prywatyzacji i reprivatyzacji; 	<ul style="list-style-type: none"> komunistycznych i wyjaśnia jego przyczyny; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Jurij Andropow, Konstantin Czernienko • ocenia efekty reform wewnętrznych wprowadzonych przez Michaiła Gorbaczowa; • wyjaśnia wpływ rządów Michaiła Gorbaczowa na pozycję ZSRS w świecie • przedstawia reakcje społeczeństwa na postanowienia Okrągłego Stołu; • ocenia zakres zmian ustrojowych przeprowadzonych na mocy postanowień Okrągłego Stołu; • wyjaśnia, co spowodowało, że obóz solidarnościowy zdecydował się na utworzenie rządu • omawia genezę powstania Wspólnoty Niepodległych Państw; • porównuje procesy przemian ustrojowych w krajach bloku wschodniego, wskazując podobieństwa i różnice między procesami zachodzącymi w poszczególnych państwach; • porównuje przyczyny rozpadu ZSRS i Jugosławii; • wyjaśnia, dlaczego procesy przemian ustrojowych w krajach bloku wschodniego zostały określone jako Jesień Narodów • charakteryzuje proces dekomunizacji, odwołując się do przykładów ze swojego regionu; • przedstawia konsekwencje polityczne wyborów prezydenckich w 1990 r.; • zna i wyjaśnia pojęcie dekomunizacja • porównuje różne typy organizacji pozarządowych; • omawia działalność organizacji pozarządowych i ich rolę w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego na przykładach ze swojego regionu; 	<ul style="list-style-type: none"> bloku wschodniego a ZSRS za rządów Michaiła Gorbaczowa i porównuje je z relacjami za rządów Leonida Breżniewa • wyjaśnia, dlaczego określenie gruba kreska jest różnie rozumiane; • wyjaśnia, dlaczego niektóre organizacje opozycyjne krytycznie odnosiły się do ustaleń Okrągłego Stołu i ich realizacji; • zbiera informacje na temat wyborów 4 czerwca w jego regionie • wyjaśnia, dlaczego upadek muru berlińskiego stał się symbolem upadku komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej; • ocenia, które czynniki odegrały największą rolę w procesie rozpadu ZSRS i Jugosławii oraz jak to wpłynęło na przebieg tych procesów • przedstawia realizację planu Balcerowicza i jego skutki w swoim regionie • ocenia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem obywatelskim i uzasadnia swoje stanowisko; • daje przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa, biorąc pod uwagę klasyczną jego definicję • daje przykłady z działań władz państwowych i samorządowych stosowania sprawiedliwości rozdzielczej i sprawiedliwości wyrównawczej
--	--	--	--	---

<p>państwa prawa i sprawiedliwości społecznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia różne możliwości rozumienia terminu sprawiedliwość 	<p>strukturalne, hiperinflacja, kuroniówka</p> <ul style="list-style-type: none"> wie, kim był Jacek Kuroń charakteryzuje czynniki, które wpływają na rozwój społeczeństwa obywatelskiego; wymienia przykładowe organizacje pozarządowe i przedstawia ich działania; wyjaśnia, dlaczego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego największe znaczenie mają organizacje pozarządowe; zna i wyjaśnia pojęcia: społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, stowarzyszenie, fundacja, organizacje pożytku publicznego wymienia różne typy sprawiedliwości; wyjaśnia pojęcia: demokratyczne państwo prawa, sprawiedliwość społeczna 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny i przebieg wyborów prezydenckich w 1990 r.; zna i wyjaśnia pojęcia: prywatyzacja, reprivatyzacja; wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Jarosław Kaczyński, Stanisław Tymiński wyjaśnia, dlaczego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego ważne są kapitał społeczny i zaufanie społeczne; wyjaśnia różnice między stowarzyszeniem a fundacją; charakteryzuje organizacje pożytku publicznego; zna i wyjaśnia pojęcia: kapitał społeczny, zaufanie społeczne, obywatelskie nieposłuszeństwo, wolontariat wymienia różnice pomiędzy różnymi typami sprawiedliwości; wyjaśnia różnice pomiędzy sprawiedliwością rozdzielczą a sprawiedliwością wyrównawczą; zna i wyjaśnia pojęcia: sprawiedliwość rozdzielcza, sprawiedliwość wyrównawcza 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia rolę wolontariatu w kształtowaniu się społeczeństwa obywatelskiego charakteryzuje rolę sprawiedliwości społecznej w funkcjonowaniu państwa i społeczeństwa; uzasadnia, że państwo polskie jest demokratycznym państwem prawa 	
--	--	--	---	--

Klasa 2 – ocena roczna

Wymagania na poszczególne oceny				
Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
II. ŚWIAT I POLSKA W LATACH 1991–2001				
<ul style="list-style-type: none"> wymienia działania Stanów Zjednoczonych zmierzające do utrzymania ładu na świecie w końcu XX w.; przedstawia proces globalizacji w gospodarce; zna i wyjaśnia pojęcia: Pustynna 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia koncepcje świata w końcu XX w. i ich autorów; wyjaśnia, na czym polega proces globalizacji; charakteryzuje politykę Stanów Zjednoczonych na Bliskim Wschodzie; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice pomiędzy koncepcjami świata w końcu XX w.; charakteryzuje proces globalizacji w różnych dziedzinach życia wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych na przełomie XX i XXI w.; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, czy można określić Stany Zjednoczone jako żandarma ładu na świecie w końcu XX w.; wyjaśnia, w jaki sposób ZSRS usiłował utrzymać wpływy na świecie; wie, kim był Michaił Gorbaczow 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, która z koncepcji świata w końcu XX w. okazała się najbliższa rzeczywistości i uzasadnia swoje stanowisko przedstawia i ocenia rolę wojsk ONZ w czasie konfliktu w Rwandzie wyjaśnia znaczenie Jednolitego Aktu

<p>Burza, globalizacja;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: George Bush, Saddam Husajn • wymienia najważniejsze konflikty zbrojne na przełomie XX i XXI w.; • wymienia różnice pomiędzy globalną Północą a globalnym Południem • wymienia dokumenty tworzące Unię Europejską i ich najważniejsze postanowienia; • wymienia organy Unii Europejskiej; • wymienia państwa strefy euro; • pokazuje na mapie proces rozszerzania się Unii Europejskiej; • zna i wyjaśnia pojęcia: Jednolity Akt Europejski, traktat z Maastricht, Unia Europejska, traktat nicejski, traktat lizboński, strefa euro • wymienia najważniejsze partie w Polsce po 1990 r.; • wymienia zmiany ustrojowe, które wprowadziła Mała Konstytucja; • wymienia reformy rządu Jerzego Buzka; • zna i wyjaśnia pojęcia: Sojusz Lewicy Demokratycznej, Unia Demokratyczna, Mała Konstytucja; • wie, kim jest Jerzy Buzek • wymienia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji polskiej; • wymienia prawa i obowiązki obywatela zawarte w konstytucji; • wymienia organy władzy ustawodawczej i ich dwie kompetencje; • wymienia organy władzy wykonawczej i ich dwie kompetencje; • zna i wyjaśnia pojęcia: zasada suwerenności narodu, zasada trójpodziału władzy • wymienia organy władzy samorządu gminnego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów samorządu gminnego; 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: koniec historii, zderzenie cywilizacji, globalna wioska; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Francis Fukuyama, Samuel Huntington, Zbigniew Brzeziński • wymienia najważniejsze przyczyny konfliktów zbrojnych na przełomie XX i XXI w.; • przedstawia proces upadku apartheidu w RPA; • zna i wyjaśnia pojęcia: apartheid, bantustany; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Nelson Mandela, Frederik de Klerk • wymienia kryteria przyjmowania nowych państw do Unii Europejskiej; • wymienia płaszczyzny współpracy między krajami Unii Europejskiej; • wymienia państwa strefy Schengen; • zna i wyjaśnia pojęcia: kryteria kopenhaskie, strefa Schengen • wymienia ruchy polityczne w Polsce po 1990 r.; • wyjaśnia przyczyny zmian na polskiej scenie politycznej po 1990 r.; • wyjaśnia, jak chciano zapobiec rozdrobnieniu politycznemu w Polsce; • wymienia podstawy prawne, na których opierają się relacje między państwem polskim a kościołami i związkami wyznaniowymi; • zna i wyjaśnia pojęcia: Bezpartyjny Blok Wspierania Reform, konkordat, próg wyborczy • wyjaśnia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji polskiej; • wyjaśnia, na czym polegają prawa i obowiązki obywatela zawarte w konstytucji; • wymienia przykładowe kompetencje organów władzy ustawodawczej; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny podziału świata na globalną Północ i globalne Południe; • wyjaśnia przyczyny konfliktu w Rwandzie; • zna i wyjaśnia pojęcie konflikt Północ –Południe • przedstawia zakres współpracy pomiędzy państwami Unii Europejskiej; • wskazuje różnice pomiędzy poszczególnymi dokumentami tworzącymi podstawy prawne Unii Europejskiej; • wyjaśnia znaczenie strefy Schengen i strefy euro; • przedstawia współpracę Unii Europejskiej z Norwegią i wyjaśnia jej stosunek do Unii Europejskiej • wyjaśnia przyczyny zmian rządów po 1990 r.; • przedstawia przebieg prac nad nową konstytucją; • charakteryzuje reformy rządu Jerzego Buzka; • przedstawia stosunki wyznaniowe w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: recesja, lustracja; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Jan K. Bielecki, Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller, Jan Olszewski, Antoni Macierewicz • charakteryzuje uprawnienia władzy ustawodawczej i wykonawczej w Polsce z zastosowaniem podziału tych uprawnień; • wymienia etapy procesu legislacyjnego; • przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce; • wymienia zasady sądownictwa w Polsce; • wymienia przykładowe uprawnienia Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; • zna i wyjaśnia pojęcia: preambuła, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny konfliktów religijnych na świecie na przełomie XX i XXI w.; • charakteryzuje sytuację w Afryce na przełomie XX i XXI w. • wyjaśnia, dlaczego strefa Schengen i strefa euro nie pokrywa się z krajami Unii Europejskiej; • wyjaśnia przyczyny rozszerzania zakresu współpracy pomiędzy państwami Unii Europejskiej; • przedstawia współpracę Unii Europejskiej ze Szwajcarią i wyjaśnia stosunek Szwajcarii do Unii Europejskiej • ocenia, czy reformy rządu Jerzego Buzka spełniły oczekiwania Polaków; • przedstawia proces podpisania i ratyfikowania konkordatu; • ocenia stabilność polskiej sceny politycznej i jej wpływ na funkcjonowanie państwa; • wie, kim jest Hanna Suchocka • wyjaśnia wzajemne zależności między organami władzy wykonawczej i ustawodawczej oraz podaje przykłady ich zastosowania; • wyjaśnia zasady sądownictwa w Polsce; • charakteryzuje pozycję Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu w polskim systemie ustrojowym; • zna i wyjaśnia pojęcie konstruktywne wotum nieufności • wyjaśnia podstawy prawne i zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego; • wyjaśnia, na jakie zadania jednostki samorządu terytorialnego mogą mieć różne źródła finansowania; • zna i wyjaśnia pojęcia: decentralizacja, zasada pomocniczości • charakteryzuje relacje między organami władzy albo organami władzy a obywatelami, które reguluje prawo administracyjne; • wyjaśnia różnicę między 	<p>Europejskiego i traktatu z Maastricht;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego został zawarty traktat lizboński; • wyjaśnia, dlaczego Finlandia starała się o członkostwo w Unii Europejskiej dopiero w latach 90. XX w. • przedstawia relacje między rządem a Prezydentem w Polsce w latach 1991–2005; • ocenia funkcjonowanie rządów w Polsce w latach 1991–2005, przywołując ich sukcesy i porażki • wskazuje różnice w procesie legislacyjnym w zależności od typu ustawy (np. ustawa zwykła i ustawa budżetowa); • ocenia skuteczność funkcjonowania Trybunału Stanu • charakteryzuje proces odwoławczy od decyzji jednostek samorządu terytorialnego; • przedstawia działania podejmowane przez samorząd swojej gminy, powiatu i województwa • wyjaśnia różnicę między prawem materialnym a procesowym; • analizuje przykładowe pisma z zakresu prawa cywilnego, karnego i administracyjnego (np. pozew, zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, decyzję administracyjną) • wyjaśnia, które prawa człowieka są negatywne, a które pozytywne; • wyjaśnia, w przypadku których praw człowieka obywatel może dochodzić swych praw; • ocenia skuteczność decyzji lub wyroków różnych instytucji chroniących prawa człowieka • porównuje proces rozliczenia władz komunistycznych w Polsce z podobnymi procesami w innych były państwach komunistycznych; • ocenia, czy można było proces dekomunizacji przeprowadzić lepiej i uzasadnia swoje stanowisko
---	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: samorząd terytorialny, domniemanie kompetencji, zadania własne, zadania zlecone, gmina, burmistrz, wójt • wymienia podmioty i zakres spraw, które obejmuje prawo cywilne; • wymienia sprawy pomiędzy członkami rodziny, które są regulowane prawem rodzinnym; • zna i wyjaśnia pojęcia: norma prawna, osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych • definiuje prawa człowieka, wymieniając ich cechy; • wymienia przykładowe prawa człowieka, przyporządkowując je do odpowiednich generacji; • wymienia polskie dokumenty, w których zawarte są prawa człowieka; • wymienia polskie instytucje zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; • zna i wyjaśnia pojęcia: prawa człowieka, trzy generacje praw człowieka, Rzecznik Praw Obywatelskich • wymienia sposoby upamiętnienia żołnierzy podziemia niepodległościowego i osób represjonowanych w okresie PRL-u; • zna i wyjaśnia pojęcie rehabilitacja • wymienia etapy przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej; • podaje przykładowe przyczyny, dlaczego Polsce zależało na członkostwie w NATO i Unii Europejskiej; • zna i wyjaśnia pojęcie traktat akcesyjny 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe kompetencje organów władzy wykonawczej; • wymienia przykładowe zasady sadownictwa w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: zasada demokratycznego państwa prawa, zasada pluralizmu politycznego, zasada niezawisłości sędziów • wymienia organy władzy samorządu powiatowego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów samorządu powiatowego; • zna i wyjaśnia pojęcia: powiat, starosta • wyjaśnia różnice pomiędzy prawem naturalnym a prawem stanowionym; • charakteryzuje podmioty i zakres spraw, które obejmuje prawo cywilne; • wymienia najważniejsze zapisy prawa karnego; • zna i wyjaśnia pojęcia: własność, służebność, hipoteka, wykroczenie, występki, zbrodnia, odpowiedzialność karna • omawia cechy praw człowieka; • charakteryzuje trzy generacje praw człowieka; • wymienia dokumenty chroniące prawa człowieka w Europie; • wymienia europejskie instytucje zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; • zna i wyjaśnia pojęcia: Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejski Trybunał Praw Człowieka • przedstawia działania podejmowane przez polskie władze w celu rozliczenia postępowania władz PRL-u; • wyjaśnia, dlaczego było trudno uzyskać wyroki skazujące w procesach autorów stanu wojennego i w sprawie użycia broni w kopalni 	<p>proces legislacyjny, Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia organy władzy samorządu wojewódzkiego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów samorządu wojewódzkiego; • wymienia źródła finansowania jednostek samorządu terytorialnego; • zna i wyjaśnia pojęcia: subwencja, dotacja, marszałek sejmiku wojewódzkiego, sejmik województwa • rozumie podstawowe terminy związane z naukami prawnymi; • przedstawia sprawy pomiędzy członkami rodziny, które są regulowane prawem rodzinnym; • omawia najważniejsze zapisy prawa karnego; • zna i wyjaśnia pojęcia: przysposobienie, obowiązek alimentacyjny • przedstawia proces kształtowania się praw człowieka po II wojnie światowej; • wymienia dokumenty chroniące prawa człowieka na świecie; • wymienia organy ONZ, zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; • zna i wyjaśnia pojęcia: Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Rada Praw Człowieka, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, Międzynarodowy Trybunał Karny; • wie, kim była Eleanor Roosevelt • omawia różne formy działalności Instytutu Pamięci Narodowej; • zna i wyjaśnia pojęcia: Instytut Pamięci Narodowej, Rzecznik Interesu Publicznego, status osoby pokrzywdzonej • przedstawia współpracę Polski z innymi krajami regionu w celu wstąpienia do NATO i Unii Europejskiej; 	<p>wykroczeniem, występkiem i zbrodnią;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: odwołanie, wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy • przedstawia proces kształtowania się praw człowieka do II wojny światowej; • porównuje zawartość i rolę dokumentów chroniących prawa człowieka; • przedstawia proces postępowania obywatela polskiego, który oskarża instytucje państwowe o złamanie praw człowieka (rozpatruje wszystkie możliwości odwoławcze); • wyjaśnia, które prawa człowieka i w jakich okolicznościach mogą być ograniczone • wyjaśnia problemy związane z przeprowadzeniem procesu lustracji; • zna i wyjaśnia pojęcie kłamstwo lustracyjne • charakteryzuje stosunki polsko-rosyjskiej w latach 90. XX w.; • przedstawia aktywność Polski w rejonie Europy Środkowej w latach 90. XX w.; • wyjaśnia, jakie czynniki wpływały na relacje Polski z innymi państwami 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia działania Polaków w ramach Partnerstwa dla Pokoju; • porównuje argumenty euroentuzjastów i eurosceptyków w czasie starania się Polski o członkostwo w Unii Europejskiej
---	--	---	---	--

	<p>„Wujek”</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia etapy przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej; • wyjaśnia, dlaczego Polsce zależało na członkostwie w NATO i Unii Europejskiej; • zna i wyjaśnia pojęcie Partnerstwo dla Pokoju 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje relacje polsko-niemieckie w latach 90. XX w.; • zna i wyjaśnia pojęcia: Trójkąt Weimarski, Trójkąt Wyszehradzki / Grupa Wyszehradzka 		
III. ŚWIAT I POLSKA W PIERWSZYCH DWÓCH DEKADACH XXI W.				
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki, które wpływają na pozycję Chin na początku XXI w.; • wymienia przykładowe skutki globalizacji • wymienia różne nurty terroryzmu w XXI w. • wymienia przykładowe zamachy terrorystyczne w XXI w. i ich konsekwencje; • zna i wyjaśnia pojęcia: terroryzm, World Trade Center • wymienia organy władzy Unii Europejskiej i ich przykładowe uprawnienia; • wymienia przykładowe przyczyny i skutki kryzysu migracyjnego w Unii Europejskiej; • wymienia przykładowe działania Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; • zna i wyjaśnia pojęcia: Przewodniczący Rady Europejskiej, Wysoki Przedstawiciel Unii ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, lockdown • wymienia przyczyny i skutki wojny w Czeczenii; • wymienia przyczyny i skutki konfliktu w Gruzji; • wymienia przyczyny wojny w Ukrainie; • zna i wyjaśnia pojęcie Euromajdan; • wie, kim są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Władimir Putin, Wołodymyr Zelenski • wymienia przykładowe sukcesy i porażki poszczególnych rządów na 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia pozycję Chin na początku XXI w.; • przedstawia skutki globalizacji; • wymienia sposoby radzenia sobie z pandemią COVID-19; • zna i wyjaśnia pojęcia: COVID-19, SARS-CoV-2, pandemia • charakteryzuje różne nurty terroryzmu w XXI w. • omawia interwencję wojsk koalicji w Afganistanie; • zna i wyjaśnia pojęcia: Al-Kaida, talibowie, • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Osama bin Laden, George W. Bush • wymienia dokumenty unijne zawarte na początku XXI w. i ich główne założenia; • wyjaśnia przyczyny kryzysu migracyjnego w Unii Europejskiej; • charakteryzuje politykę Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; • zna i wyjaśnia pojęcia: Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, traktat nicejski, traktat lizboński, tarcza antykryzysowa • omawia sytuację w Gruzji; • przedstawia przebieg wojny w Ukrainie; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Dżochar Dudajew, Achmat Kadyrow, Ramzan Kadyrow • wymienia główne założenia poszczególnych rządów w polityce wewnętrznej i zagranicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację w Korei Północnej na początku XXI w.; • przedstawia skutki Arabskiej Wiosny; • przedstawia sposoby radzenia sobie z pandemią COVID-19; • zna i wyjaśnia pojęcie Arabska Wiosna • omawia interwencję wojsk koalicji w Iraku; • charakteryzuje działalność Państwa Islamskiego; • przedstawia znaczenie Stanów Zjednoczonych w wojnie z terroryzmem; • zna i wyjaśnia pojęcia: szariat, Państwo Islamskie • przedstawia koncepcje integracji Europy; • przedstawia postawy państw Unii Europejskiej wobec kryzysu migracyjnego; • wymienia przyczyny i skutki wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej; • zna i wyjaśnia pojęcia: Stany Zjednoczone Europy, Europa Ojczyzn, Europa wielu prędkości • przedstawia, w jaki sposób przywódcy Rosji dążą do wzmocnienia władzy; • przedstawia proces aneksji Krymu; • przedstawia stosunek państw środkowoeuropejskich do polityki rosyjskiej na Kaukazie i Ukrainie; • charakteryzuje różne formy prowadzenia wojny przez Rosję; • zna i wyjaśnia pojęcia; „zielone ludziki”, wojna hybrydowa, szantaż 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skutki kryzysu finansowego z początku XXI w.; • wyjaśnia przyczyny Arabskiej Wiosny • przedstawia udział Polaków w walkach w Afganistanie i Iraku; • wyjaśnia związek między zamachami terrorystycznymi w Europie a wojną z terroryzmem na Bliskim Wschodzie; • wymienia skutki wojny z terroryzmem dla państw muzułmańskich, Stanów Zjednoczonych i Europy • porównuje koncepcje integracji Europy; • charakteryzuje przyczyny i skutki wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej; • ocenia politykę Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; • wyjaśnia wpływ problemów, z którymi mierzy się Unia Europejska, na jej funkcjonowanie i pozycję w niej poszczególnych państw • przedstawia możliwości działania opozycji w Rosji; • wyjaśnia wpływ różnych form prowadzenia wojny przez Rosję na sytuację w Europie; • wyjaśnia, od czego zależy polityka Rosji wobec Ukrainy; • przedstawia stosunek państw zachodnioeuropejskich i Stanów Zjednoczonych do polityki rosyjskiej na Kaukazie i Ukrainie; • zna i wyjaśnia pojęcie kolonia karna; • wie, kim jest Wiktor Janukowycz • ocenia, jak afery, do których 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia skutki pandemii COVID-19 dla życia społecznego; • ocenia wpływ Arabskiej Wiosny na stabilizację w rejonie Bliskiego Wschodu • ocenia skuteczność interwencji wojsk koalicji w Afganistanie i Iraku; • przedstawia rolę i dążenia Kurdów w trakcie wojny z terroryzmem • ocenia koncepcje integracji europejskiej pod kątem korzyści, które niosą one ze sobą dla poszczególnych grup państw członkowskich; • przedstawia możliwości działania obywateli państw członkowskich w ramach Unii Europejskiej • przedstawia działalność „Memoriału” jako organizacji opozycyjnej w Rosji • przedstawia działania wybranego przez siebie rządu z początku XXI w. w polityce wewnętrznej i zagranicznej oraz ocenia je pod kątem rozwoju wewnętrznego Polski i jej racji stanu • przedstawia działania organizacji polonijnych funkcjonujących w różnych państwach (np. Kongres Polonii Amerykańskiej w Stanach Zjednoczonych czy Związek Polaków w Niemczech) • wyjaśnia, w jaki sposób zmiany kulturowe końca XX i początku XXI w. znajdują odzwierciedlenie w tekstach kultury z tego okresu • ocenia, czy we współczesnym świecie można funkcjonować bez korzystania z mediów

<p>początku XXI w.;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne partie polityczne działające w Polsce na początku XXI w.; zna i wyjaśnia pojęcia: Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość, Zjednoczona Prawica pokazuje na mapie skupiska Polaków i Polonii po II wojnie światowej; wymienia przyczyny emigracji z Polski po II wojnie światowej wymienia zalety i wady polityki wielokulturowości; wymienia główne płaszczyzny współczesnych sporów światopoglądowych; zna i wyjaśnia pojęcie polityka wielokulturowości zna definicję społeczeństwa cyfrowego / społeczeństwa informacyjnego; wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla jednostki; zna i wyjaśnia pojęcia: społeczeństwo cyfrowe, społeczeństwo informacyjne wymienia typy komunikacji społecznej; wymienia środki masowego przekazu; zna i wyjaśnia pojęcia: komunikacja społeczna, mass media wymienia przykładowe działania Polski w polityce zagranicznej; wymienia przykładowe działania wojsk polskich w ramach NATO; wymienia przyczyny kryzysu demograficznego; wymienia zmiany klimatyczne zachodzące na świecie; zna i wyjaśnia pojęcia: kryzys demograficzny, ocieplenie klimatu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny zmian rządów na początku XXI w.; zna i wyjaśnia pojęcia: postkomunizm, kohabitacja polityczna, dług publiczny; wie, kim są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Kazimierz Marcinkiewicz, Bronisław Komorowski, Andrzej Duda wymienia przykładowe instytucje polskie działające na emigracji; przedstawia znaczenie organizacji tworzonych przez Polaków na emigracji dla podtrzymywania polskości i rozwoju kultury polskiej; zna i wyjaśnia pojęcia: Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Instytut Józefa Piłsudskiego, Maisons -Laffitte, Rozgłośnia Polska Radia Wolna Europa; wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Jerzy Giedroyc, Jan Nowak Jeziorański przedstawia zalety i wady polityki wielokulturowości; przedstawia znaczenie dziedzictwa kulturalnego dla współczesnej kultury; zna i wyjaśnia pojęcia: segregacja rasowa, dziedzictwo kulturowe wyjaśnia przyczyny rozwoju komunikacji cyfrowej; charakteryzuje korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla jednostki; zna i wyjaśnia pojęcia: sieciorholizm, fake newsy wymienia zasady, na których opiera się komunikacja społeczna; wymienia funkcje środków masowego przekazu; wymienia prawa mediów przedstawia działania Polski w polityce zagranicznej; przedstawia działania wojsk polskich w ramach NATO; 	<p>gazowy;</p> <ul style="list-style-type: none"> wie, kim był Borys Jelcyń charakteryzuje polską scenę polityczną na początku XXI w.; wyjaśnia przyczyny zmian rządów na początku XXI w.; zna i wyjaśnia pojęcia: Liga Polskich Rodzin, Samoobrona, katastrofa smoleńska; wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Donald Tusk, Andrzej Lepper wyjaśnia rolę, jaką odgrywały instytucje emigracyjne po II wojnie światowej; przedstawia podstawy prawne i możliwości działania polskich władz emigracyjnych; zna i wyjaśnia pojęcia: depozytariusz, miesięcznik „Kultura”; wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Edward Raczyński, August Zaleski, Ryszard Kaczorowski, Władysław Anders wyjaśnia założenia polityki wielokulturowości; wyjaśnia, jakie znaczenie ma obecnie postawa tolerancji i w czym się ona przejawia; zna i wyjaśnia pojęcia: poprawność polityczna, asymilacja, tolerancja, dyskryminacja wyjaśnia wpływ rozwoju usług cyfrowych na gospodarkę, edukację; charakteryzuje korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla społeczeństwa; zna i wyjaśnia pojęcia: wykluczenie cyfrowe, dezinformacja, bańka filtrująca charakteryzuje zasady, na których opiera się komunikacja społeczna; charakteryzuje funkcje środków masowego przekazu; wymienia obowiązki mediów przedstawia dorobek Polski w końcu 	<p>dochodziło za poszczególnych rządów, wpływały na ich ocenę przez społeczeństwo;</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia realizację założeń poszczególnych rządów w polityce wewnętrznej i zagranicznej charakteryzuje sytuację Polaków w ZSRS i byłych republikach radzieckich; wyjaśnia, w jaki sposób rząd polski wspiera Polaków na terenie byłego ZSRS; zna i wyjaśnia pojęcie Karta Polaka; wie, kim jest Andżelika Borys ocenia korzyści i zagrożenia płynące z polityki wielokulturowości; porównuje główne argumenty współczesnych sporów światopoglądowych wyjaśnia wpływ rozwoju usług cyfrowych na kulturę; wyjaśnia, w jaki sposób można nadużywać wolności słowa w Internecie, i przedstawia działania zapobiegające temu zjawisku; zna i wyjaśnia pojęcie netykieta wyjaśnia, dlaczego środki masowego przekazu określa się jako czwartą władzę; wymienia prawa i obowiązki pracowników mediów ocenia dorobek Polski w końcu XX i na początku XXI w.; charakteryzuje działania podjęte przez Polskę w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego; ocenia skuteczność podejmowanych przez państwa prób zahamowania zachodzących zmian klimatycznych 	<p>społecznościowych</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady pełnienia przez media funkcji czwartej władzy na podstawie publicystyki, literatury czy filmu przedstawia działania zmierzające do rozwiązania problemów przedstawionych w rozdziale (demografia, zmiany klimatyczne) w swoim regionie
---	--	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sposoby przezwyciężenia kryzysu demograficznego; • przedstawia zmiany klimatyczne zachodzące na świecie 	<p>XX i na początku XXI w.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny kryzysu demograficznego; • przedstawia podejmowane przez państwa próby zahamowania zachodzących zmian klimatycznych; • zna i wyjaśnia pojęcia: geopolityka, protokół z Kioto 		
--	--	---	--	--

Jeżeli uczeń nie spełnił ponad połowy wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą, wówczas otrzymuje ocenę niedostateczną